

Jacques et Raïssa Maritain: Situation de la Poésie. Desclie de Brouwer. Courrier aus Iles. Pariz 1938.

Človeku se danes postavlja vprašanje: Ali je današnji čas z vsem grobim materializmom ugoden za umetnost sploh in še za poezijo posebej, kajti umetnost je delo duha, čestokrat celo neživljenjske iluzije? Naš čas gotovo ni naklonjen umetnosti, ki temelji na načelu l'art pour l'art, namesto na življenju, pa naj bo že kakršno koli hoče. Iz stiske, ki je nastala, ne vem ali iz prepočasnega notranjega razvoja poezije ali iz prehitrega zunanjega razvoja, se skuša sodoben umetnik rešiti na vse mogoče načine. Vseh se je polastilo mrzlično iskanje pravirov umetnosti, ki je mnogokje prav zaradi prerafiniranega iskanja dalo klavern rezultat: slepo ulico. In ravno iskanju teh pravirov in stiski, ki izvira iz tega, sta posvetila avtorja svoje delo v tej knjigi, ki gleda poezijo z dvojnega vidika: s prvega raziskuje položaj poezije v duhovni strukturi, v celotnem organizmu energij in skrivnostnih moči človeškega bitja, drugi pa se nanaša na položaj poezije v času, v kolikor ga poezija v tem bežnem trenutku označuje naprej; ustavlja se ob možnostih in željah, ki bodo v prihodnjem trenutku morda postale dejstvo.

Raïssa Maritain je prispevala dva eseja: »Smisel in ne-smisel v poeziji« in »Magija, poezija in mistika«. Jacques Maritain ostala dva: »O pesniškem spoznanju« in »O pesnikovi izkušnji«.

V prvem delu skuša avtorica določiti mejo, do kam sega logični napor in kje se začenja pesniško ustvarjanje. V koliko je logika poezije potrebna. Pomen besede kot nosilke podobe. Vzroki temnosti v poeziji od Virgila do današnjih dni tako pri religioznih kot pri areligioznih pesnikih; sicer pa popolnih areligioznih pesnikov ni, ker bi v hipu, ko bi postali popolnoma areligiozni, prenehali biti pesniki. Gotovo pa je, vsaj po mojem, najgloblje razmišljanje o združitvi pesništva z mistiko in razlika med obema. Pesnik se poslužuje Besede, mistik pa Molka. Oba pa težita za istim.

Drugi del je posvečen sodobnemu iskanju spoznanja. Morda je to razmišljanje o tej razdalji od vdanosti do upornosti kljub vsej subtilnosti le pretipično francosko, da bi ga mi mogli brez pridržkov sprejeti. Maritainu postaja pesnik vse bolj filozof, nekak mag: tega mi ne moremo sprejeti. To mišljenje je rodila hrepeneča Bandelainova bolnost in Rimbandeva neugnana upornost, da omenim le oba glavna, a oboje se mi zdi bolj rezultat inkvizicije samega sebe kot pa izbruh elementarnosti. Francozom je zaradi njihove bogate kulture, ki se izživlja na vse načine, bliže prvo, nam pa je, vsaj zdi se mi tako, nujna in edina osnova drugo.

Mnoge bo to delo zaradi svojih miselnih globin in ostrih dognanj potegnilo za seboj. Meni pa se zdi — izjema skupne vsečloveške pravice — da je to zraslo pod nekim, nam tujim podnebjem. To in temu podobna dela naj bodo le bolj spodbuda pri iskanju tega, kar je res le naše, kot pa kašipot. Iz naše še neizčrpane polnosti zdravja in bolnosti moramo dati to, kar je resnično iz dna duše, ne pa, da bi si od tujcev nekaj izposodili, po naše predelali in pokazali svetu kot izraz naše duševnosti.

T. Č.